

стрічаємо лише на стадії апеляційного провадження і лише в якості підстав скасування вироку.

У Главі 31 «Касаційне провадження» на підставах, що були розглянуті при апеляційному провадженні, одним із рішень суду є повернення справи на додаткове розслідування. У Главі 32 «Перегляд судових рішень в порядку виключного провадження» взагалі існує посилення на те, що треба керуватися правилами, встановленими для перегляду справ у касаційному порядку.

Таким чином, як було показано вище, у кримінально-процесуальному законодавстві відсутні чітке визначення та детальна регламентація інституту провадження додаткового розслідування. Положення даного інституту розкидані по різних главах КПК. Лише в сукупності вони складають єдине ціле – правовий механізм повернення справи на додаткове розслідування. У зв'язку з цим доводиться на одних стадіях кримінального процесу користуватися правовими нормами, що закріплені на інших стадіях, і навпаки. Що, у свою чергу, викликає певну незручність, а також значну кількість непорозумінь. На наш погляд, повинен бути вироблений єдиний підхід до визначення головних засад цього інституту на будь-якій стадії кримінального процесу. Тому пропонуємо у новому КПК України усі норми, що стосуються повернення справи на додаткове розслідування, включити в одну окрему главу, якою користувалися б усі учасники кримінального процесу на будь-якій його стадії.

Список літератури: 1. Малиренко В., Пилипчук П. Головні напрями розбудови кримінального судочинства, структура і зміст майбутнього КПК України // *Право України*. 2000. №8. 2. Курило О. Повернення справи на додаткове розслідування судом у розпорядчому засланні та зі стадії судового розгляду // *Право України*. 1999. №12. 3. Мішкоков А. Забезпечення повноти, вичерпності та об'єктивності розслідування, що провалиться слідчими МВС (окремі аспекти) // *Право України*. 1999. №12. 4. Костюченко О.Ю. Якою має бути стаття «Істотні порушення вимог кримінально-процесуального закону» у новому Кримінально-процесуальному кодексі України // *Вісник Дніпропетровського Університету. Правознавство*. Вып.2. 1995.

Надійшло до редакції 19.03.02

П.О. Жадан

Шляхи підвищення ефективності оцінювання оперативної діяльності ОВС

Зміни соціального середовища призводять до старіння раніше опрацьованих й успішно діючих критеріїв оцінки ефективності оперативної діяльності ОВС. Застаріння критеріальних оцінок є природним процесом розвитку будь-якої системи контролю. Нормативна база, яка швидко змінюється, потребує відповідної швидкості змін і критеріїв оцінки ефективності професійної діяльності [1, с.39]. Невідповідність використовуваних показників ефективності роботи в системі оперативної діяльності ОВС пов'язана, насамперед, з динамікою перебудовних процесів. Заміна застарілих критеріїв новими і їх апробація створює тривалий період нестабільності в системі управління ОВС. Відсутність адекватних оцінок призводить до зниження спостережуваності (контрольованості) системи. У перехідний період розвитку суспільства стає неприйнятною система контролю, вироблена в період стабільного стану. Практично

треба змінювати сам принцип побудови системи контролю, який повинен бути адекватним швидкості перебудовного процесу [1, с.79].

Сьогодні суттєво змінюється класифікація правопорушень та нормативна база. Все це повинно знаходити своє відображення і в оціночних характеристиках діяльності ОВС. Аналіз матеріалів роботи типової структурної одиниці ОВС – міськрайвідділу – показує, що усі існуючі критерії оцінки оперативної діяльності райвідділу складають 46 форм звітності, які включають в себе більш ніж 660 показників і можуть бути розподілені на три основні групи, які відображають характеристику контрольованого регіону чи «середовищні» умови [2, с.48]. Друга категорія показників відноситься до оцінки кадрового складу і третя – до оцінки управлінської і організаційної структури діяльності керівного складу. В цілому це класична «суб'єкт-об'єктно-середовищна» система, в якій здійснюється оцінка роботи кожної складової її частини, а загальна оцінка формується за кінцевим результатом діяльності [3, с.124]. При порівнянні ефективності окремих структур як в середній системі (міськрайвідділі), її окремих служб, так і при порівнянні самих райвідділів широкое використання знаходять відносні одиниці зіставлення (відсотки, відношення до числа населення або на одного співробітника і т.п.), і абсолютні показники.

Однак, використання як одних, так і інших показників в цілому ряді випадків не відображають об'єктивного стану питання. Причина такого становища полягає в тому, що середній показник досягається за рахунок різної часткової значущості внеску кожної із складових у кінцевий результат: середовищних умов, в яких доводиться вести роботу особовому складу, управлінської діяльності керівництва, що і обумовлює необхідність розробки системи оцінки і контролю кожного з трьох компонентів, з сумірністю їх часткової значущості.

В існуючій системі звітності становить достатню складність зіставлення результатів діяльності якісно відмінних за своїм змістом, але взаємообумовлених по роду організації підрозділів. Тривалість накопичення необхідної інформації і її обмін між зацікавленими сторонами істотно позначається на направленості і якості підготовки спеціалістів, а отже і на організації адекватної оперативної діяльності ОВС. На сучасному етапі вирішення цього питання при наявності відповідних технічних засобів можлива розробка системи гнучкого динамічного контролю і оцінки кожної з складових кінцевого результату діяльності, які впливають на її ефективність [4, с.154].

Систематичний контроль за середовищем дозволяє скласти чітку картину її вктимості та визначити фактори вктимізації, що дозволить встановити складність середовищної діяльності і відносно цього формувати адекватність використовуваного контингенту особового складу [5, с.243]. Отримані дані про соціально-середовищну структуру контрольованого простору (регіону) дає можливість координувати напрямки підготовки і перепідготовки спеціалістів, встановлювати найбільш ефективні методи боротьби проти характерних видів злочинної діяльності, прогнозувати їх прояви.

Фактично будь-яка соціальна діяльність направлена на задоволення існуючих потреб у суспільстві. Бажання задовольнити ці потреби з мінімальними затратами в умовах доступності і анонімності досягнення не-

обхідного суспільного продукту породжує відповідну злочинну поведінку. Значна структура організації певного виду діяльності, направленої на задоволення потреб і ступінь доступності до результатів цієї діяльності на кожному етапі її здійснення, маємо змогу описати досить докладно можливі форми злочинів і коло осіб, які мають можливість їх здійснення.

Розглядаючи злочини як різного роду «соціальну патологію», можна встановити їх класифікацію за рівнем соціальної значущості і ступенем прояву, що в значній мірі дозволяє встановити адекватну міру покарання і спростити систему нормативних актів. Завдання, яке поставив більш ніж 200 років тому Чезаре Беккарія: «Відповідність між злочинами і покараннями цілком розв'язувана» [6, с.129]. Для забезпечення вирішення цього завдання потрібно здійснювати систему контролю за середовищними умовами. З цієї метою необхідно за результатами оперативних зведень здійснювати постійне накопичення даних і систематизацію їх за дев'ятьма узагальненими характеристиками, які враховують: що трапилось, де, коли, проти кого, чому і як здійснено протиправне діяння, скільки повторів зареєстровано по кожній характеристиці, хто скоїв і мотив скоєння протиправного діяння. Накопичення такого банку даних при використанні комп'ютерної техніки дозволяє отримувати віктимологічні карти, які суттєво підвищують ефективність оперативно-розшукової діяльності і проведення попереджувальної роботи. Отримана таким чином якісна і кількісна характеристика віктимогенності середовища дозволить оцінити рівень складності середовищних умов професійної діяльності. Для забезпечення даної роботи підготовлена програма збору і обробки інформації, що надходить, яка дозволяє забезпечити своєчасну зміну класифікації злочинів і розробку адекватних заходів для їх попередження, що безсумнівно буде сприяти зниженню рівня прояву різних форм злочинності.

У цілому отримані та узагальнені матеріали по міськрайліноорганах ГУМВС, УМВС в областях та на транспорті дозволяють скласти повну віктимологічну карту України, що створює умови для цілеспрямованого формування і підготовки фахівців необхідного профіля і використовувати їх за призначенням.

Друга група факторів, яка обумовлює ефективність професійної діяльності, пов'язана з особовим складом (кадрами). Суттєвим показником його діяльності виявляються: рівень соціальної захищеності, професійної підготовки, стану здоров'я. За даними цих характеристик, при відповідній їх упорядкованості, можливо визначити мінімально допустимі критерії придатності для професійної діяльності і максимально спостережувану відповідність. Такі оцінки дозволять мати порівняльність кадрового потенціалу і слідкувати за динамікою його зросту та здійснювати оцінку рівня професійної придатності. Як і в попередньому випадку, при оцінці середовищних умов, в яких здійснюється професійна діяльність, наявність спеціальних комп'ютерних програм і банків даних дозволять ефективно здійснювати його ротацію в залежності від віктимологічної структури контрольованих регіонів.

Систематична звітність і контроль за якісними і кількісними показниками і попитом до їх використання дозволить створити єдиний банк даних і дієспрямовано координувати кадрову діяльність в межах усього МВС.

Знання віктимності середовища і характеристик кадрового потенціалу дозволить керівнику більш ефективно здійснювати прийняття рішень. Введення в банк даних результатів діяльності, які будуть зіставлятись зі статистикою рішення однотипних завдань, дозволить встановити їх якісну оцінку з урахуванням середовища, в якому здійснювалась діяльність, використовуюваного кадрового потенціалу і отриманого результату. В основі побудови даної системи контролю і оцінки якості організації та виконання оперативної діяльності полягає статистичний принцип її прояву, що дозволить широко використовувати відносні одиниці порівняння (відсотки або в долях часток), однак при цьому обов'язково повинен приводитись фактичний матеріал в реальній уяві його соціальної значущості і ступеня реалізації.

Для здійснення цієї системи контролю і оцінки потрібна організація єдиної структури збору і обробки інформації про поточний стан середовища, в якій функціонує система, стану самої системи функціонування і рівня готовності управляти функціональною системою.

Список літератури: 1. Бавдуржа О.М. Управління в органах внутрішніх справ України: Підручник. Х., 1998. 2. Забранский Г.И. Теоретические вопросы статистического учета преступлений: Автореф. дис... канд. психол. наук. М., 1976. 3. Белкин Р.С., Вилберг А.И. Криминалистика и доказывание. М., 1969. 4. Бекхарна Ч. О преступлениях и наказаниях. М., 1995. 5. Минская В.С., Чечель Т.И. Виктимологические факторы и механизмы преступного поведения. Иркутск, 1988. 6. Фрагк Л.В. Потерпевшие от преступлений и проблемы советской виктимологии. Душанбе, 1977. 7. Турчин Д.А. Виктимологические задачи в криминалистике // Потерпевшие от преступлений. Владивосток, 1979.

Надійшла до редакції 01.03.02